

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)
SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)
SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa G. O.
przeciwko P.o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 czerwca 2017 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 marca 2017 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w niniejszej sprawie.**

UZASADNIENIE

G. O. wniosła o zasądzenie od P. na swoją rzecz kwoty 150.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie - w okresie 10 lat przed wniesieniem powództwa - z nieruchomości stanowiącej jej własność, położonej w miejscowości K., oznaczonej jako działka ewidencyjna nr 211.

Wyrokiem z dnia 16 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w oddalił powództwo, nie obciążając powódki kosztami procesu. Ustalił, że G. O. od dnia 5 listopada 1998 r. jest właścicielką nieruchomości składającej się z działek ewidencyjnych numer 192 i 211, położonej w miejscowości K., dla której Sąd Rejonowy w P. prowadzi księgę wieczystą nr .../2. Działka nr 211 ma powierzchnię 0,56 hektara. Jest użytkowana jako łąka. Od 1990 r. na jej terenie usytuowany jest słup wysokiego napięcia wraz z liniami napowietrznymi. Został on wybudowany przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład [...] na podstawie decyzji Urzędu Wojewódzkiego w K. z dnia 24 października 1990 r. stanowiącej pozwolenie na budowę oraz decyzji tego organu z dnia 19 lutego 1990 r. o ustaleniu lokalizacji inwestycji. Od chwili odbioru urządzeń linia energetyczna jest nieprzerwanie eksploatowana i wykorzystywana do przesyłu energii. G.O. nie otrzymuje wynagrodzenia z tytułu korzystania przez pozwaną z jej nieruchomości. W wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego Zakładu [...] Skarb Państwa wniósł do P. Spółki Akcyjnej w [...] zorganizowaną część mienia, w tym linię 400 kV relacji P. - K. Następnie ta spółka została podzielona na P. S.A. i PSE - Operator S.A.. PS. - Operator S.A. przejęła całość majątku sieciowego, obejmującego m.in. linię 400 kV P. - K. Z dniem 11 grudnia 2008 r. wspomniana spółka zmieniła firmę na P. S.A., zaś z dniem 9 stycznia 2013 r. na P. S.A. Dnia 9 stycznia 2015 r. G.O. wzywała pozwaną spółkę do usunięcia urządzeń znajdujących się na działce i wypłaty kwoty 150 000 zł wynagrodzenia za bezumowne korzystanie za okres ostatnich 10 lat.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny sprawy był w zasadniczej części bezsporny pomiędzy stronami. W pozostałym zakresie został ustalony na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, których prawdziwość nie była kwestionowana w toku postępowania. Oddalono wniosek pozwanej

o przesłuchanie świadków na okoliczność daty odbioru linii energetycznej oraz jej nieprzerwanej eksploatacji, ponieważ te fakty nie były przedmiotem sporu między stronami. Sąd oddalił także wniosek pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety w celu wytyczenia przebiegu służebności przesyłu w terenie, gdyż kwestia zasiedzenia służebności nie była przedmiotem rozstrzygnięcia. Problem zasiedzenia prawa miał znaczenie tylko dla przesłanki korzystania z nieruchomości bez tytułu prawnego, przy czym sposób władania przez pozwaną rzeczą powódki nie był sporny. Sąd oddalił również wniosek pozwanej o zażądanie od Wojewody [...] kompletnych akt postępowania związanego z budową linii 400 kV relacji P. – K. oraz o zażądanie od Wójta Gminy K. urzędowo poświadczonych kserokopii decyzji ograniczającej własność w zakresie przebiegu wyżej wymienionej linii energetycznej w stosunku do nieruchomości położonych w gminie K. Pozwana nie wykazała, aby podjęła jakiekolwiek kroki w celu uzyskania tych dokumentów, a okoliczności sprawy nie dawały podstaw do uznania, że byłoby to niemożliwe. W związku z tym uwzględnienie tego wniosku dowodowego stanowiłoby naruszenie zasady kontradiktoryjności i bezstronności sądu.

Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie kwestią sporną było przysługiwanie pozwanej tytułu prawnego do korzystania z rzeczy oraz istnienie po jej stronie dobrej wiary, a także wysokość dochodzonego roszczenia. Ustosunkowując się do podniesionego przez pozwaną spółkę zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu, podzielił pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 roku sygn. akt III CZP 18/13, zgodnie z którym przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej swojej treści służebności przesyłu. Podkreślił, że w niniejszej sprawie nie było wątpliwości, iż pozwana korzystała z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Wskazał, że pozwana korzysta z nieruchomości powódki bez tytułu prawnego i jest posiadaczem w złej wierze. Oznacza to, że żądanie wynagrodzenia za bezumownego korzystanie z nieruchomości zostało co do zasady udowodnione. Jednak powództwo nie mogło zostać uwzględnione, gdyż powódka nie wykazała wysokości dochodzonego roszczenia.

Powódka wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 17 marca 2017 r. uchylił wyrok Sadu Okręgowego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Uznał, że wydanie orzeczenia wymaga przeprowadzenia przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego w całości, dokonanie zaś odnośnych ustaleń po raz pierwszy w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji byłoby równoznaczne z pozbawieniem stron prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego, zagwarantowanego w art. 176 ust. 1 Konstytucji (jor. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2014 r., I CZ 29/14, niepubl. i z dnia 6 czerwca 2014 r., I CZ 32/14, niepubl.). Przyjął, że jest zasadny zarzut naruszenia art. 232 k.p.c. na skutek zaniechania dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii biegłego w celu ustalenia wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, w sytuacji, gdy roszczenie o zapłatę tego wynagrodzenia Sąd Okręgowy uznał za usprawiedliwione co do zasady. W konkluzji podkreślił, że Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznawaniu sprawy powinien dopuścić z urzędu dowód z opinii biegłego sądowego w kwestii ustalenia wysokości wynagrodzenia przysługującego powódce za bezumowne korzystanie przez pozwaną spółkę ze spornej nieruchomości.

Pozwana wniosła zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że w postępowaniu toczącym się w wyniku zażalenia złożonego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na orzeczenie kasatoryjne Sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada tylko, czy wystąpiły wskazane przez Sąd drugiej instancji przesłanki uchylenia zaskarżonego wyroku, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego w postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie mogą być inne kwestie, w szczególności dotyczące oceny zasadności roszczenia ani

merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się ściśle do wskazanych przez sąd drugiej instancji podstaw uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji. Omawiane zażalenie nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy wyroku ani prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przepisów prawa procesowego niezwiązanych z podstawami kasatoryjnymi, lecz zażalenie to jest skierowane przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej powołanej podstawie kasatoryjnej (zob.. m.in. postanowienia z dnia 12 grudnia 2013 r., V CZ 75/13, niepubl., z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013 r, nr 3, poz. 41, z dnia 16 maja 2013 r., IV CZ 31/13, niepubl. i z dnia 21 czerwca 2013 r., I CZ 48/13, niepubl.).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie miał podstaw do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Nie można zgodzić się z tym Sądem, że w rozważanej sprawie musiałby on przeprowadzić postępowanie dowodowe w całości, co godziłoby w zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego zagwarantowaną w art. 176 ust. 1 Konstytucji. Ten argument mógłby bowiem być uznany za trafny tylko wtedy, gdyby dotyczył konieczności powtórzenia przez sąd odwoławczy całego postępowania dowodowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2015 r., V CZ 7/15, niepubl.), tymczasem w niniejszej sprawie chodziło w istocie o przeprowadzenie jedynie dowodu z opinii biegłego. Zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. okazał się zatem uzasadniony.

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 1¹ i § 3 k.p.c.).

jw